

Työskentelystä ja työkaluista

“Työkalut ovat erityisellä, kiistattomalla tavalla kauniita” sanoo Juhani Pallasmaa artikkelissaan *Työskentelevä käsi*. Mietin, voiko jotain sanoa kiistattomasti kauniiksi ja jos voi niin millä oikeudella? Tässä kauneus on siis laajennettuna estetiikan käsityksenä, jossa työkalu yhdistetään mielihyvään, joka syntyy kun saadaan jotain aikaiseksi toimivan työkalun ansiosta. Voin kokea työkalujen kauneuden kiistattomuuden omalla, henkilökohtaisella kokemuksen tasolla, mutta periaatteesta vastustan tämänkaltaisia totuuslausuntoja. Vaikka Pallasmaan teksi yleisellä tasolla triggeröi minua, hänen valitsemiansa sanavalintojen takia, jaan hänen kanssaan kokemuksen työkalujen kauneudesta ja mielihyvää tuottavasta olemuksesta. Oikeastaan rakastan hyviä työkaluja. Koen suurta nautintoa kun työkalu on toimiva ja siihen lisäkerroksia tuo, jos se on vielä visuaalisesti mielestäni kaunis. Yleensäkin kyllä joku asia muuttuu minulle kauniiksi, kun se toimii.

Nautin myös sellaisista tee-se-itse työkalu oivalluksista, jotka syntyvät vaivattomasti esimerkiksi antamalla jollekin esineelle uusi tarkoitus työkaluna. Siitä löytämisen ilosta myös Pallasmaa kirjoittaa, kun puhuu työkalujen “kiistattomasta kauneudesta”. Minulla on myös paljon kokemusta huonoista työkaluista, jotka tuottavat lähinnä ärsyntymistä ja turhautumista. Silloin saattaa erehtyä ajattelemaan, että jokin työ on kohtuuttoman vaikeaa tai, että jokin materiaali ei ole mielestäni mukavaa työstää, vaikka kaikki saattaakin johtua vääristä työkaluista. Ja myös työkalun käyttäjän osaamattomuudesta.

Koen, että käytetyt työkalut ohjaavat yhtä vahvasti tekemisen kulkua ja siitä syntyvää jälkeä, kuin itse tekijän ajatukset ja toiveet. Esimerkkinä, jos teen mallineen tietokoneella tai teen sen dreijalla, samasta ajatuksesta, on lopputulema luultavasti radikaalisti erilainen. Tämä ei kuitenkaan ole yksiselitteisesti vain työkalun ohjaama estetiikka vaan ainakin omakohtaisesti myös taitojen ja tekotapojen vaikutuksista syntyvä eroavaisuus.

Itselleni tekijänä on ominaista kokeilevuus materiaalin kanssa. Saan yleensä oivallukset tehdessä, en niinkään tiedonkeruu-suunnittelu vaiheessa. Se vaihe tietysti on oleellinen sen kanssa, mitä lähden ylipäättään kokeilemaan, mutta valinnat muodoista, tekotavoista ja muista yksityiskohdista ja usein myös ihan koko ideasta määräytyvät siinä kokeilevassa vaiheessa, kun olen materiaalin kanssa tekemisissä.

Vaikka jokin materiaali olisi minulle jo ennestään aika tuttu, koen silti haastavaksi kuvitella sen muotoutumista idean tasolla. Tuntuu kuin materiaalit itsessään sisältäisivät sen

tiedon, miten niiden kanssa kuuluu milloinkin työskennellä, mihin niitä voi taivuttaa tai voiko ollenkaan. Tekijänä voin tietysti itsepintaisesti yrittää pakottaa materiaalia siihen muotoon mihin mielitekoni ja suunnitelmani haluavat, mutta usein sellaisessa prosessissa tulee paljon kompastuksia ja tekeminen alkaa tuntua epämiellyttävältä.

Saven kanssa on usein ihanaa työskennellä, sillä se on materiaalina niin moneen muotoutuva. Tälläkin kurssilla olen löytänyt itselleni uuden tavan muovata savea, kun otin haltuun uuden työkalun, saven ekstruudauksen. Prosessi jota juuri nyt teen, on mielestäni hyvä esimerkki siitä, miten työkalu määrää vahvasti sekä teoksen estetiikkaa, että materiaalin mahdollisuuksia.

Mietin usein, miksi keramiikka innostaa minua niin paljon. Tulen tänään päätelmään, että sen loputtomalta tuntuvat mahdollisuudet muovautua melkein mihin tahansa muotoon ja toisaalta se, kuinka tämän muotoitumisen voi pysäyttää polttamalla savi keramiikaksi, puhuttelee minua jollain osittain tiedostomattomalla tasolla. Savella voi pysäyttää vääjäämättömän liikkeen, muutoksen. Sen voi kivettää, siihen voi pysäyttää hetkiä ja se pysäytys on ikuinen. Se luo kontrastia omaan kokemukseeni elämästä ihmisenä. Ehkä keramiikassa on jokin terapeutinen taso, joka puhuttelee sitä pysyvyyden kaiuuta, jota ihmiselämässä on lähes mahdotonta saavuttaa. Tämä keramiikan ominaisuus pysähtyä muotoonsa ikuisesti polttamisen jälkeen pakottaa sekä päätösten tekemiseen, että omiin valintoihinsa luottamiseen. Se on samanaikaisesti sekä ihanaa, että vaikeaa. Luulen, että yksi syy oman mielenkiintoni säilymiseen keramiikan parissa on juurikin prosessin ristiriitaisuudet ja niiden kanssa kamppailu. Usein haasteet, olivat ne sitten materian tai ajatuksen tasolla, pitivät mielenkiintoa tekemiseen yllä.

Tämän kurssin aikana olen pohtinut tekemisen lomassa omaa suhdettani työskentelyyn ja yrittänyt arvioida sitä, millainen olen tekijänä. Huomaan jo, että minulla on aika vahvasti muodostuneita kaavoja siinä, miten projektit yleensä etenee ja millainen tempo minulla on. Yritän tiedostamisen kautta löytää niitä hetkiä, milloin tekeminen soljuu hyvässä tasapainossa ja milloin asiat alkavat tuntua liian kuormittavilta tai millaisissa kohdissa mikään ei etene kuten haluaisi. Olen herkästi kuormittuva ja kokenut usein, että se intensiteetin taso, jolla innostun luovista projekteista uuvuttaa herkästi. Siksi koen tärkeäksi, että löytäisin itselleni sopivan työtahdin ja tasapainon.